

Foto: David Turecký

Každý projekt je jedinečný, každý je výzvou

Rozhovor Petra Volfa s Ing. Leopoldem Barešem, zakladatelem firmy Sipral, předního dodavatele prosklených konstrukcí

Sipral znamená zkratku sousloví „silikonové produkty a aplikace“. Jak dlouho vám trvalo, než jste před třiceti lety název firmy, která se stala synonymem progresivního ztvárnění fasád, vymyslel?

Mám hrozný problém vymýšlet názvy firem. Vůbec první firma, kterou jsem založil, se jmenovala FAS, což byla jednoduchá zkratka znamenající „fyzikální analýza staveb“ neboli obor, který jsem studoval na ČVUT. Pak, když jsme se začali věnovat těsnění oken, jsme přidali THERM a vznikl název FASTHERM. Postupně došlo k tomu, že FASTHERM prodával materiál a SIPRAL se zase plně věnoval realizacím. Všechny naše produkty byly na počátku ze silikonových materiálů, protože právě ty jsou pro těsnění nejlepší.

Na úplném začátku firmy byly tedy tmely?

Začínali jsme s tmely, ještě za socialismu, ve druhé polovině osmdesátých let. Po ukončení stavební

fakulty jsem se potkal s jednou kolegyní, která vymyslela, jak se dají jednoduše těsnit stará dřevěná okna. Vzala okno, do spáry nanasla tmel, přilepila jej kusem igelitové fólie, okno zavřela, nechala zvulkanizovat, pak je otevřela, ořízla, strhla kus fólie a vše bylo utěsněné. Oproti kovovému těsnění nebo gumovému, která si nedokázala poradit s velkými otvory, to byl velký pokrok. Navázali jsme kontakt s německou firmou Perennator, která dělala silikonové tmely na špičkové úrovni a kupříkladu dodávala tmely na Novou scénu Národního divadla nebo na žižkovský televizní vysílač. Poté, co Perennator koupila americká firma Dow Corning, dostali jsme nabídku, abychom ji zastupovali, takže jsme měli možnost pracovat s tímto špičkovým materiálem, který nás potom posunul do vlastních větších realizací strukturálně zasklených fasád. Prvním uskutečněným projektem byla dostavba dopravního dispečinku hotelu Forum v Praze, která vznikala v ještě primitivních podmínkách: učili jsme se vše

v přímé akci a při vyměřování jsme si pomáhali nitěmi, které jsme si vzali od manželek, abychom měli ideální rovinu. Přes prvotní improvizace fasáda dodnes funguje, aniž by se musela opravovat. Když jedu kolem, je to dobrý pocit, zvláště když vidím, jak se na Pankráci opravují pláště budov, které byly dokončeny sotva před dvaceti lety.

Když jste firmu budoval, stanovil jste si jasnou vizi, kam chcete směřovat a jaký způsobem toho dosáhnete?

Nejsem teoretik, který by hýřil různými vizemi a motty, ale vždycky jsem říkal, že mým cílem je dělat kreativní věci a vymýšlet je jinak, než to vymýšlí ti ostatní. Zformulovali jsme si, že pro nás „každý projekt je jedinečný, každý je výzvou“, a tohoto hesla se dlouhodobě držíme. Zkomplikovat jednoduché věci umí každý, ale zjednodušit komplikované umí jen málokdo. Není to věda. Chceme dělat stále fasády, chceme šít kabáty na baráky a chceme, aby jim padnuly. Chceme, aby si nás klienti vybírali proto, že jsme v něčem jedineční, že jsme kreativní a také ekonomičtí. Zároveň musím vizi firmy promýšlet tak, aby fungovala nezávisle na mně, až tady třeba nebudu. Jde to však plánovat obtížně, protože projekty, které vytváříme, jsou vždycky příležitostné, nejdou naplánovat, jako se dá třeba naplánovat výroba ložisek. Vždycky přijde nějaká výzva a my na ni reagujeme nejlépe, jak dokážeme.

Jaká stavba z těch více než tři stovek, které jste třicet let uskutečnil, vás zásadně posunula a znamenala zlom ve vašem působení v oblasti stavebnictví?

Takových staveb bylo několik, na přelomu a začátku tisíciletí. Přelomový projekt byl roku 2000 Zlatý Anděl na pražském Smíchově, protože jsme poprvé dělali s tak významným mezinárodně uznávaným architektem, jako byl Jean Nouvel. Následovaly administrativní budovy Danube House, Nile House a Amazon Court na Rohanském ostrově. Zvláště Danube House byl pro nás zásadním projektem, kde investor byl z Rakouska, architekti z americké kanceláře KPF a konstrukci řešila francouzská firma RFR, která je známá tím, jak dokáže maximálně využít vlastnosti materiálu. Vytvářeli jsme veškeré prosklené fasády, okenní konstrukce nebo střechu atria. Oříškem byla hlavní fasáda atria zavěšená na systému nerezových tyčových táhel ukotvených na konzolách nosné ocelové konstrukce atria a na vodorovné síly spolupůsobící s ocelovými lávkami a schodišti, na nichž jsou vodorovně umístěny nerezové T-profily, které podpírají skleněné tabule ve vodorovných spárách. Fasády byly zpevněny systémem skleněných žeber, která mají roli plnohodnotných nosných prvků. U nás jsme je použili poprvé. Další inovativní řešení se týkalo severní fasády orientované směrem k řece, která je vysoká

11,5 m a proti působení větru je podpírána pouze soustavou skleněných žeber stejné výšky. Vše bylo staticky na samé hraně možností. Nejnáročnější částí projektu bylo vyřešení nezávislých dilatačních pohybů jednotlivých částí konstrukce hlavní fasády, pro něž jsme vyvinuli systém pevných a posuvných spojů. Z počátku se na nás kolegové z RFR, kteří byli u takových staveb, jako jsou pyramidy v Louvru nebo terminálu 2F pařížského letiště Charlese de Gaulla, dívali s nedůvěrou: mysleli si, že to nemůžeme zvládnout... ale to je rychle přešlo. Získali jsme respekt, který nám přinesl zakázku ve Velké Británii a v Paříži. Začali si nás zvát na projekty, kde se počítalo s nutností technologických experimentů. Dostali jsme se ke stavbě střechy oceňované budovy nadace Louis Vuitton od Franka Gehryho, které předcházela menší projekt exteriérové dekorativní mříže pro stejného klienta.

Přijde mi pozoruhodné, že jste spolupracovali se čtyřmi nositeli Pritzkerovy ceny, která představuje stejnou poctu jako Nobelova cena: vedle Jeana Nouvela a Franka Gehryho to byli ještě Christian de Portzamparc a Richard Meier. Mají tyto velcí architekti něco společného?

Všichni jsou neskutečně pokorní a kooperativní. Právě to, že mají jasnou představu, kam chtějí

jít, jsou si vědomi, že k tomu potřebují mít okolo sebe tým, který jim v jejich snažení pomáhá. Dokážou pozorně naslouchat, mají vyvinutý instinkt a jsou schopni reagovat na nové skutečnosti. Jsou si vědomi, že nemůžou mít komplexní znalosti, aby dokázali všechno, co současné stavebnictví nabízí, obsáhnout a díky tomu jsme dostávali od těchto osobností dostatek prostoru, abychom ukázali, co umíme. Když jsme dokončili pařížskou budovu Fondation Louis Vuitton, byli jsme lidmi od Franka Gehryho vyzváni k účasti na tendr dotýkající se přestavby ikonické londýnské elektrárny Battersea Power Station, která se objevila na obalu alba Animals skupiny Pink Floyd. Každá fasáda byla zkroucená, zborcená, vysloveně excentrická. Převedli jsme je do systému, který byl schopen absorbovat jejich organickou proměnlivost, a navíc jsme i vymysleli technologii, jak to provést. Na jednání jsme přivezli takovou krabici s konkrétním styčником a k němu jsme každému účastníku prezentace dali šroubováky a klíče, aby si je mohli vlastnoručně, asi jako když si děti hrají s Merkurem, smontovat. Jednak je to bavilo, jednak zjistili, že to, co jsme předtím předvedli na vizualizaci, opravdu funguje. Asi největší poctou pro nás bylo, když jsme byli pozváni do hlavního sídla architektonické kanceláře Franka Gehryho v Los Angeles, kde jsme náš koncept

ukázali celému ateliéru a všem technikům, kteří v něm byli zaměstnáni.

Uspěli jste v tendru na přestavbu Battersea? Jaká je pointa vašeho příběhu?

Tenkrát jsme sice dvoumiliardovou zakázku nevyhráli, protože jsme byli příliš malou firmou, ale díky tomu jsme přišli s inovativním řešením, jak ty komplikované organické fasády navrhout. Pro nás to byl výzkum, vývoj, kterým jsme si ověřili naše schopnosti. Zastoupením pak bylo, že některé principy, jež jsme tehdy uplatnili a představili, pak sami Gehryovci použili. Bylo to pro mě největší možné ocenění naší práce.

Nebylo by v této souvislosti výhodné si novátorské konstrukční prvky, které vyvíjíte, patentově ochránit?

Já si myslím, že ne, protože patentová ochrana není zárukou, že vás jiné nebudou kopírovat. V této souvislosti si vždycky vzpomenu na Steva Jobse, jak žaloval Samsung kvůli smartphonům nebo jak se přel s Billem Gatesem, který mu okopíroval Windows, a stejně to nebylo k ničemu. Ani tak mocný člověk jako Jobs nic nezmožil. Když jste kreativní, soustředíte se na věci, které vás bytostně zajímají, tak jste vždycky o krok dál, a když je umíte ve správnou chvíli prodat, tak je prostě prodáte. Ale

to není náš případ, kdy se pohybujeme v prostředí projektů, které sice vyžadují specifický přístup, ale ne natolik převratný, aby mělo smysl jej chránit, protože by mi to vzalo více energie než samotná kreativní práce. Práce pro Franka Gehryho se nevyplařila, otevřela nám zase další dveře – díky tomuto projektu jsme se dostali ke spalovně odpadu v Kodani od architektonické kanceláře BIG.

Kodaňská Amager Bakke se v kolekci vašich realizací vymyká, protože většinou děláte rezidenční nebo administrativní budovy, zde jste však opatřili pláštěm z hliníkových kazet industriální objekt, který slouží nejenom ke spalování odpadu, ale také jako sjezdovka se stometrovým převýšením. Jak náročná byla její realizace?

Naše role se postupně měnila. Architekti si totiž najali technické řešení od konzultanta, které bylo chytré, krásné, vyznačovalo se absolutní logikou, jenže pro nás, kteří jsme ho měli „pouze“ provádět, bylo příliš technicky složité, navíc se v tvrdých podmínkách silného větru vanoucího od moře špatně montovalo. Přišli jsme proto s jiným, vlastním řešením, které architekti přijali a které ve výsledku znamenalo pro investora třicetiprocentní úsporu. Je to projekt, na který budu rád vzpomínat. Rodil se v nesmírně tvůrčí atmosféře, která je pro Kodaň i celé Dánsko typická, lidi tam táhnou za jeden provaz, jsou odvážní i sebevědomí. Po stometrové stěně šplhají horolezci, kteří jinak, vzhledem k plochému profilu Dánska, musí do zahraničí. Střecha je porostlá stromy a trávou, pod sebou máte celou metropoli, dohlédnete i daleko za ni. Nahoru vede výtah, v půjčovně si půjčíte vhodné lyže a můžete sjet dolů po povrchu umělohmotných kartáčků. Osobně jsem si to nevyzkoušel, ale někteří moji kolegové příležitost vyuzili a profil sjezdovky si pochvalovali.

Na této kodaňské spalovně je něco fascinujícího, připadá mi, že hodně předznamenává architekturu, která původně ryze utilitární, spíše jen trpěné stavby přeměňuje ve stavby všeobecně obohacující prostředí, do něhož vstupují. Kde jinde mají spalovnu odpadu, která dělá lidem radost? Měli bychom se tímto přístupem nechat inspirovat i v Česku.

V současnosti se řeší, do jaké míry jsou velké administrativní budovy efektivní, hovoří se o přehřívání měst v kontextu s jejich rozsáhlými skleněnými povrchy. Jaký máte na tuto problematiku názor?

Lze ji posuzovat z několika ohledů. Dlouhodobě se vyrovnáváme s tím, že se neustále zvyšují požadavky na prosklené fasády, sledujeme, aby docházelo k co nejmenším tepelným ztrátám. Ale až nyní se začíná přemýšlet nad tím, jestli

náklady, vložené do zlepšení stavu v řádech desítek stupňů nebo jednoho procenta, nejsou příliš velké. Jestli kvůli tomu, abychom ušetřili, řekněme, jeden kilowatt při chlazení, nedáváme sto kilowattů do provozu techniky, která v důsledku spotřebuje víc, než jsou úspory. Vysoce prosklené domy nemají problém s tepelnými ztrátami, protože jsou s tepelnými zisky. To je fakt. Ale když hygienické normy stanovují denní osvětlení v kancelářích, bez skla se prostě zatím nejsme schopni obejít, pomáháme si pasivním nebo aktivním stíněním, pomáháme si skly, která se dokážou podle slunečního svitu ztmavovat. Jenže je to zatím příliš nákladné. Malá okna by znamenala mělké kanceláře, které by se musely přisvětlovat umělými zdroji, a budovy by se opět blížily těm, jaké se stavěly spíše v devatenáctém století a jejichž užitná hodnota byla z dnešního vnímání sporná. Budeme muset přistoupit ke kombinaci různých konstrukčních přístupů, které by umožnily realizaci opravdu chytrých budov, které budou dobře sloužit a dokážou odolávat zubu času.

Pro naši firmu byla z hlediska udržitelnosti významná budova Main Point Karlin, kterou navrhovali architekti z českého studia DAM. Má vysoká žebra ze sklo-cementových tvarovek, která spolu s organickou formou stavby dokážou zajistit, že jsou interiéry v průběhu dne stíněné tak, aby to bylo příjemné. Okna se dají otevírat, klimatizační systém umožňuje přirozenou cirkulaci vzduchu a budova je ochlazována v horkých měsících vodou z Vltavy. Už je to deset let, co byla dokončena a pořád splňuje nejpřísnější ekologické normy. Musíme se však smířit s tím, že řešení, která jsou šetrná, nebývají levná. Neměli bychom jít radikální cestou, kdy se vše, co bylo dosud běžné – jako třeba spalovací motory – rázem opustí ve jménu ideologie čisté energie, aniž bychom přitom věděli, jestli ji budeme v budoucnu, vzhledem k omezeným možnostem její výroby, mít dostatek, aby uspokojila všechny automobilisty.

Je za těchto podmínek, v rámci velkých stavebních struktur, možné využívat dřevo jako relevantní materiál, který je obnovitelný a jako takový prakticky nevyčerpatelný?

S dřevem je to jako s každým jiným materiálem, musíme znát jeho výhody a nevýhody. Vzhledem k jeho hořlavosti vím, že ho nemůžu používat jako obklad fasády, ale pokud je správně aplikované a nastavené, může sloužit jako vynikající stavební nosný prvek. Navzdory hořlavosti! Když Vít Mlázovský, odborník na středověké dřevěné konstrukce, rekonstruoval na Karlštejně kapli, položil trámy na sebe tak, že se v případě požáru na nich vytvoří uhlíková vrstva fungující jako protipožární ochrana. Pokud se tudíž použije správně, tak je možná lepší než ocel nebo beton! Nabízí skvělé

možnosti z hlediska povrchových úprav, musí se však k němu přistupovat jako k živému materiálu, který potřebuje svůj čas, než vyraje a dosáhne ideálních vlastností.

Už více než rok žijeme v podmínkách pandemické situace. Uvědomil jste si během této doby něco, co vám předtím nedocházelo?

Pro mě to bylo určité zastavení, kdy jsem mohl být více doma s rodinou a užívat si dětí. Myslím, že jsme se všichni začali více zajímat o smysl existence, o právo na dlouhověkost, které by nám mělo být zajištěno: jenže to nelze garantovat. Člověk je prostě smrtelný. Zároveň jsem měl možnost zamyslet se nad budoucností firmy a nad problémy, které bylo potřeba řešit. Během pandemie totiž došlo ve stavebnictví k útlumu, navíc jsme kvůli karanténě nemohli cestovat do Velké Británie, kde máme osmdesát procent zakázek. Byla to extrémně hrozná situace, kterou jsme nijak nezavinili a ani jsme ji nemohli ovlivnit. Museli jsme sáhnout k úsporným opatřením, na čas snížit mzdy. Ocitli jsme se na křižovatce, ale to, že naši zaměstnanci neodešli a dočasná omezení přijali, mě nesmírně potěšilo. Pandemie nás sblížila.

Sipral má za sebou třicet let, během nichž se prakticky vypracoval z nuly na firmu s mezinárodním renomé. Kdy začínáte vy osobně okamžiky zadostiučinění, nebo dokonce štěstí?

Když jsme řešili budoucnost firmy, zaměstnanci dostali dotazník s různými otázkami. Byli upřímní. Zmiňovali, že je prostředí, v němž pracují, motivuje a inspiruje. Práce v Sipralu je baví, protože je kreativní. Když jsem to četl, byl jsem šťastný.

PETR VOLF

Ing. Leopold Bareš

(narozen v roce 1961 v Mostu)

je absolventem Stavební fakulty Českého vysokého učení technického. V roce 1991

založil firmu Sipral, která se podílela na stavbě 314 budov v Česku, Anglii, Dánsku, Francii,

Lucembursku a Slovensku. Spolupracuje s předními světovými architekty včetně několika

nositelů Pritzkerovy ceny. Sipral má dceřinou společnost ve Velké Británii a pobočky v Paříži

a Kodani. K nejvýznamnějším realizacím Sipralu patří: Zlatý Anděl v Praze (architekt Jean

Nouvel), The Park v Praze-Chodově (architekt Jakub Cigler), City Tower na Pankráci (architekt

Richard Meier), Fondation Louis Vuitton v Paříži (architekt Frank Gehry), Nanterre Arena

(architekt Christian de Portzamparc), spalovna Amager Bakke v Kodani (architekt Bjarke

Ingels) nebo Wardian London (Glenn Howell Architects).